

Austatud lugeja!

Äriseadustikule on ajakiri Juridica läbi aegade pühendanud kaks erinumbrist: 1995. aastal enne äriseadustiku jõustumist ilmunud number, mille esikaanel vaatas vastu riulifirmasid pakkuv turumüüja, ning 1999. aastal ilmunud „Äri eri“; seekord oli ajakirja kaanel lillelise kleidiga tütarlaps, kes luges pargipingil Äripäeva. Käesolev number on niisiis kolmas, nüüd küll ilma teemakohase kaanepildita, kuid mitte vähem teemakohase sisuga.

1. septembril 1995 jõustunud äriseadustik tähistas 1. septembril 2005 oma 10. sünnipäeva. Mitte sünniaastapäeva, sest äriseadustik kehtib ka praegu ja nagu kinnitavad selles numbris avaldatud autorid, on äriseadustikku selle 10 jõusoleku aasta jooksul üpris vähe muudetud. Eesti kiiresti muutuvast mutuvast õigusruumis ja ühiskonnas tervikuna on see samaks jäämine märkimisväärne saavutus. Kui võtame kasvõi sellise väikese asja nagu meie enda ajakirja kujundus, siis on seda 10 aasta jooksul tervelt kolm korda muudetud. Kõik äriseadustikule pühendatud erinumbrid on ilmunud erinevas Juridica kujunduses! Äriseadustiku põhiraamistik on aga ikka samaks jäänud. Võimas! Seda saavutust ei muuda olematuks ka asjaolu, et Riigi Teataja kodulehelt andmetel on äriseadustikku selle 10 aasta jooksul muudetud tervelt 43 korral.

Kui 1995. aasta erinumbrist väärtuseks oli kohe-kohe kehtima hakkava täiesti uue õiguse selgitamine, 1999. aasta numbris pakuti tõlgendusabi mõnede äriõigusega seotud üksikküsimuste lahendamisel, siis käesolev number räägib nii äriseadustiku minevikust, olevikust kui ka tulevikust. Minevik huvitab praktilise meelega inimesi tavaliselt vähe. „Kes minevikku ei mäleta, see elab tulevikuta“ on paljude jaoks üks mõttetera teiste seas: hea sentimentaalsetel puhkudel kasutada, kuid see on ka kõik. Ka tulevik jätab paljusid meist külmaks seni, kuni temast on saanud olevik. Ehk on selles huvipuuduses süüdi meie kiire aeg, mis ei anna mahti muuks, kui hetkeprobleemidega tegelemiseks, ehk aga ka Eesti minevik, seesama, mille vastu tavaline eestlane nii vähe huvi tunneb ja millest seetõttu nii vähe teab. Kuid meile kõigile meeldib võtta vahel lahti perekonnaalbum ja naerda vanamoodsate piltide, sealsete inimeste ja asjade üle. Äriseadustiku eelse aja meenutamine on paljuski samalaadne kogemus.

Äriseadustiku oleviku kõikehõlmava käsitluseni, äriseadustiku kommenteeritud väljaandeni, pole Eesti õigusteadlased veel jõudnud. Juba ainuüksi ajakirjanumbri piiratud mahu tõttu ei leia lugeja taolisi kommentaare ka käesolevast numbrist. See aga ei olegi ühe ajakirja eesmärk. Selle asemel toome lugejani artikleid ühinguõiguse mõnedest üksikküsimustest. Autorite teemavalikut vaadates näib, et üks olulisemaid probleeme on hetkel see, kuidas sisustada äriühingu juhtumise nõudeid. Tuuve Tiivel käsitleb äriühingu juhtorgani liikme hoolsuskohustust, Margit Vutt Finantsinspeksioonis vastu võetud hea ühingujuhtimise tava juhendit. Juhtimisest ei lähe mööda ka teised autorid. Nagu märgib Villu Kõve, on äriühingu juhatuse liikmete vastutus võlausaldajate ees eelkõige karistusõiguslikult kujunenud kohati ebaproportsionaalselt karmiks. Nii paradoksaalne kui see ka pole, on lihtsam võtta äriühingu juhtorgani liige kriminaalvastutusele ja mõista temalt hüvitisena kriminaalmenetluses välja mingi abstraktne summa, kui suuta sama asi tõendada ja hüvitist väljamõistva otsuseni viia tsiviilkohtumenetluses. Kõik see viitab sellele, et ühinguõigus ei ole Eestis kaugeltki veel valmis.

Äriseadustiku lähitulevik saab olevikuks juba aastanumbri vahetusega, kui jõustuvad 12. oktoobril 2005 Riigikogus vastu võetud seadusemuudatused. Loodame, et muudatused teevad äriõiguse reeglid veelgi õiglasemaks ja veel hõlpsamini rakendatavaks. Ükskõik kuidas me ka ei taha, ei saa seadusesse kirjutada normi igaks elujuhtumiks. Eesti ärimaastikku on selle aasta sügisel raputanud nii mitmedki skandaalid. Olgu siinkohal näitena nimetatud Ühispanga endise juhi aktsiaosaluste ilmsikstulek ja LHV töötajate tehingud USA-s. Siin ei tule ainult küsida, mida ütleb ja mõtleb nendes asjades meie õigus, tuleb küsida ka, mida ütleb meie õiglus. Kui õiglus ütleb midagi muud, kui õigus, siis on õigus halb ja seda tuleb kiiresti muuta. Kui oleme aga jõudnud seisu, kus me õigluse järgi enam ei küsigi ja kõik, mis on seaduses, ongi meie jaoks ilma küsimusi esitamata õiglane, siis on olukord veel halvem. See, et tekivad skandaalid, näitab, et vähemalt osa meist veel küsib taolisi küsimusi.

Katrin Prükk